ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)
11. listopadu 2004 *

Ve věci C-457/02,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES,

podaná usnesením Tribunale penale di Terni (Itálie) ze dne 20. listopadu 2002 došlým Soudnímu dvoru dne 18. prosince 2002, v trestním řízení proti

Antoniu Nisellimu,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení C. W. A. Timmermans, předseda senátu, C. Gulmann a J.-P. Puissochet (zpravodaj), soudci,

generální advokátka: J. Kokott,
vedoucí soudní kanceláře: M. Múgica Arzamendi, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 6. května 2004,

* Jednací jazyk: italština.

s ohledem na vyjádření předložená:

— za A. Niselliho L. Mattrellou a E. Morigim, avvocati,

— za italskou vládu I. M. Bragugliou, jako zmocněncem, ve spolupráci s M. Fiorillim, avvocato dello Stato,

— za rakouskou vládu E. Riedlem, jako zmocněncem,

— za Komisi Evropských společenství M. Kostantidinisem a R. Amorosim, jako zmocněnci, ve spolupráci s G. Bambarou, avvocato,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 10. června 2004,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu směrnice Rady 75/442/EHS ze dne 15. července 1975 o odpadech (Úř. věst. L 194, s. 39; Zvl. vyd. 15/01, s. 23), ve znění směrnice Rady 91/156/EHS ze dne 18. března 1991 (Úř. věst. L 78, s. 32; Zvl. vyd. 15/02, s, 3) a rozhodnutí Komise 96/350/ES ze dne 24. května 1996 (Úř. věst. L 135, s. 32; Zvl. vyd. 15/03, s. 59, dále jen „směrnice 75/442").

2 Tato žádost byla podána v rámci trestního řízení zahájeného proti A. Nisellimu, obviněnému z nakládání s odpady bez předchozího povolení příslušného orgánu.

Právní rámec

Právní úprava Společenství

3 Směrnice 75/442 směřuje ke sbližování vnitrostátních právních předpisů, v rozsahu, v němž se týkají nakládání s odpady.

4 Článek 1 první pododstavec písm. a) této směrnice vymezuje odpad jako „jakoukoliv látku nebo předmět spadající do kategorií uvedených v příloze I, kterých se držitel zbavuje, má v úmyslu se zbavit nebo se od něho požaduje, aby se jich zbavil".

5 Příloha I směrnice 75/442, nazvaná „Kategorie odpadů", zmiňuje zejména ve svém bodě Q 1 „[z]bytky z výroby nebo spotřeby níže nespecifikované", ve svém bodě Q 14 „[p]rodukty, pro které držitel nemá další využití (např. odpad ze zemědělství, domácností, úřadů, obchodů, dílen atd.)", a ve svém bodě Q 16 „[v]eškeré látky nebo produkty neobsažené ve výše uvedených kategoriích".

6 Článek 1 druhý pododstavec písm. a) směrnice 75/442 svěřil Komisi Evropských společenství úkol vypracovat „seznam odpadů spadajících do kategorií uvedených

v příloze I" (dále jen „seznam odpadů"). Tento seznam je předmětem rozhodnutí Komise 2000/532/ES ze dne 3. května 2000, kterým se nahrazuje rozhodnutí 94/3/ES, kterým se stanoví seznam odpadů podle čl. 1 písm. a) směrnice Rady 75/442/EHS o odpadech, a rozhodnutí Rady 94/904/ES, kterým se stanoví seznam nebezpečných odpadů ve smyslu čl. 1 odst. 4 směrnice Rady 91/689/EHS o nebezpečných odpadech (Úř. věst. L 226, s. 3; Zvl. vyd. 15/02, s. 78). Tento seznam byl několikrát změněn a naposledy zejména rozhodnutím Rady 2001/573/ES ze dne 23. července 2001 (Úř. věst. L 203, s. 18; Zvl. vyd. 15/06, s. 165). Seznam odpadů vstoupil v platnost dne 1. ledna 2002. V kapitole 17 tohoto seznamu je uveden „stavební a demoliční odpad (včetně odpadů z výstavby silnic)". Různé druhy kovových odpadů jsou uvedeny pod kódem 17 04 v této kapitole. Úvod k seznamu odpadů upřesňuje, že tento seznam je harmonizovaný seznam, který bude pravidelně revidován, ale pro který nicméně „zařazení nějakého materiálu do tohoto seznamu neznamená, že materiál je odpadem za všech okolností. Materiály jsou považovány za odpad pouze tehdy, když odpovídají definici odpadu podle čl. 1 písm. a) směrnice 75/442/EHS ".

7 Článek 1 písm. b) uvedené směrnice vymezuje „původce" jako „kdokoli, jehož činností vzniká odpad (‚prvotní původce'), nebo kdokoli, kdo provádí předzpracování, směšování nebo jiné činnosti, jejichž výsledkem je změna charakteru nebo složení odpadů".

8 Pokud se jedná o „držitele", ten je vymezen v čl. 1 písm. c) směrnice 75/442 jako „původce odpadu nebo fyzická nebo právnická osoba, která je vlastníkem odpadu".

9 Článek 1 písm. d) uvedené směrnice vymezuje „nakládání" s odpady jako „sběr, přeprava, využití a odstraňování odpadů, včetně dozoru nad těmito činnostmi, a následná péče o místa odstranění".

10 Článek 1 písm. e) a f) vymezuje „odstraňování" a „využití" jako kterýkoliv z postupů uvedených v příloze II A a příloze II B. Tyto přílohy byly přizpůsobeny vědeckému a technickému pokroku rozhodnutím Komise 96/350/ES ze dne 24. května 1996 (Úř. věst. L 135, s. 32; Zvl. vyd. 15/03, s. 59). Mezi způsoby využití uvedenými v příloze II B jsou zahrnuty v bodě R 4 „[r]ecyklace/zpětné získávání kovů a sloučenin kovů" a v bodě R 13 „[s]kladování materiálů určených pro využití některým ze způsobů [uvedených v této příloze] (s výjimkou dočasného skladování na místě vzniku před sběrem)".

11 Článek 3 odst. 1 písm. b) směrnice 75/442 stanoví zejména, že členské státy přijmou vhodná opatření na podporu využití odpadů prostřednictvím recyklace, opětovného použití, regenerace nebo každé jiné činnosti zaměřené na získávání druhotných surovin.

12 Článek 4 téže směrnice stanoví, že členské státy přijmou nezbytná opatření, aby zajistily, že odpady se budou využívat nebo odstraňovat bez ohrožení lidského zdraví a bez poškozování životního prostředí, zejména bez ohrožení vod, ovzduší, půdy, rostlin a živočichů, bez nepříznivého ovlivňování krajiny nebo míst zvláštního zájmu. Tento článek upřesňuje, že členské státy rovněž přijmou nezbytná opatření pro zákaz svévolného opuštění, nepovoleného ukládání a nekontrolovaného odstraňování odpadů.

13 Články 9 a 10 směrnice 75/442 stanoví, že každá organizace nebo podnik, který provádí operace odstraňování odpadů nebo využití odpadů, musí získat povolení od příslušného orgánu.

14 Výjimka z požadavku povolení je nicméně stanovena za určitých podmínek článkem 11 směrnice 75/442.

Vnitrostátní právní úprava

15 Směrnice 75/442 byla provedena do italského práva legislativním nařízením č. 22, které provádí směrnice 91/156/EHS o odpadech, 91/689/EHS o nebezpečných odpadech a 94/62/ES o obalech a obalových odpadech, ze dne 5. února 1997 (běžný doplněk ke GURI č. 38, 15.2.1997), ve znění legislativního nařízení č. 389 ze dne 8. listopadu 1997 (GURI č. 261, 8.11.1997, dále jen „legislativní nařízení č. 22/97").

16 Článek 6 odst. 1 písm. a) legislativního nařízení č. 22/97 vymezuje „odpad" jako „jakoukoliv látku nebo předmět spadající do kategorií uvedených v příloze A, kterých se držitel zbavuje, má v úmyslu se zbavit nebo se od něho požaduje, aby se jich zbavil". Příloha A téhož legislativního nařízení přebírá seznam „Kategorie odpadů" přílohy I směrnice.

17 Pro nakládání s některými druhy odpadů vyžaduje legislativní nařízení č. 22/97 úřední povolení. V tomto případě je neexistence povolení sankcionována na základě trestního práva.

18 Po zahájení trestního řízení, jež je předmětem věci v původním řízení, bylo přijato vládní nařízení s mocí zákona č. 138 ze dne 8. července 2002 (GURI č. 158, 8.7.2002), nyní zákon č. 178 ze dne 8. srpna 2002 (GURI č. 187, 10.8.2002, dále jen „vládní nařízení s mocí zákona č. 138/02").

19 Článek 14 tohoto vládního nařízení s mocí zákona uvádí jediný „autentický výklad" definice „odpadu" ve smyslu legislativního nařízení č. 22/97, který zní následovně:

„1. Výrazy ‚zbavit se', ‚má v úmyslu zbavit se' nebo ‚požadavek zbavit se' uvedené v čl. 6 odst. 1 písm. a) legislativního nařízení č. 22/97 a jeho pozdějších změn [...] jsou vykládány následovně:

a) ‚zbavit se': každé chování, kterým jsou přímým nebo nepřímým způsobem látka, předmět nebo věc zaslány nebo podrobeny odstranění nebo využití odpadů podle příloh B a C legislativního nařízení č. 22/97;

b) ‚má v úmyslu zbavit se': vůle podrobit látky, předměty nebo věci odstranění nebo využití odpadů podle příloh B a C legislativního nařízení č. 22/97;

c) ‚požadavek zbavit se odpadů': povinnost podrobit předmět, látku nebo věc využití nebo odstranění odpadů, stanoveným ustanovením zákona nebo aktem orgánu veřejné správy nebo vyplývajícím ze samotné podstaty předmětu, látky nebo věci nebo z důvodu skutečnosti, že jsou uvedeny na seznamu nebezpečných odpadů v příloze D legislativního nařízení č. 22/97.

2. Písmena b) a c) odst. 1 se nepoužijí na věci, látky nebo předměty, které jsou zbytky z výroby nebo spotřeby za předpokladu, že je splněna jedna z následujících podmínek:

a) tyto zbytky mohou být nebo jsou účinně a účelně opakovaně použity v témže výrobním nebo spotřebním cyklu nebo v obdobném či jiném cyklu, aniž by byly podrobeny jakémukoliv předchozímu zpracování a aniž by poškozovaly životní prostředí;

b) tyto zbytky mohou být nebo jsou účinně a účelně opakovaně použity v témže výrobním nebo spotřebním cyklu, nebo v obdobném či jiném cyklu poté, co byly podrobeny předchozímu zpracování, aniž by však vyžadovaly jakékoliv využití jedním ze způsobů využití uvedených v příloze C legislativního nařízení č. 22/97."

Spor v původním řízení a předběžné otázky

20 Antonio Niselli, statutární zástupce společnosti ILFER SpA, byl obžalován z trestného činu nakládání s odpady bez povolení. Návěs společnosti ILFER SpA byl totiž zabaven italskými policisty, když přepravoval železné materiály, aniž by disponoval formulářem identifikace odpadů stanoveným legislativním nařízením č. 22/97. Navíc se ukázalo, že tento návěs nebyl zapsán do vnitrostátního rejstříku podniků zabývajících se nakládání s odpady, jak to stanoví totéž legislativní nařízení.

21 Podle technické zprávy předložené v průběhu řízení zabavené materiály pocházejí z demolice strojů a vozidel nebo ze sběru vyhozených předmětů. Jejich společnou charakteristikou bylo, že se skládaly ze železa jak v čistém stavu, tak ve slitině

s jinými kovy a že byly částečně znečištěny organickými látkami jako laky, tuky nebo vlákny. Tyto materiály pocházely z různých technologických cyklů, z nichž byly vyňaty, protože již nebyly v těchto cyklech použitelné.

22 Co se týče průběhu trestního řízení poté, co nabylo účinnosti vládní nařízení s mocí zákona č. 138/02, Tribunale penale di Terni si klade v zásadě otázku ohledně „autentického výkladu" pojmu odpadu daného článkem 14 vládního nařízení s mocí zákona č. 138/02, který by mohl být v rozporu se směrnicí 75/442. Podle tohoto výkladu by skutečnosti vytýkané A. Nisellimu již nezakládaly trestný čin, protože zabavený železný šrot byl určen k opakovanému použití, a nemohl být tedy kvalifikován jako odpad. Nicméně za předpokladu, že by tento výklad byl neslučitelný se směrnicí 75/442, by trestní řízení muselo pokračovat na základě již vznesené obžaloby.

23 Tribunale penale di Terni se rozhodl, upřesňuje, že Komise zahájila proti Italské republice řízení pro nesplnění povinností, které pro ni vyplývají ze směrnice, přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je možné, aby definice pojmu odpad závisela výlučně na následující podmínce, a sice, že výrazy ‚zbavit se', ‚má v úmyslu zbavit se' nebo ‚požadavek zbavit se', provedené v Itálii čl. 6 odst. 1 písm. a) legislativního nařízení č 22/97, je třeba vykládat následovně:

a) ‚zbavit se': každé chování, kterým jsou přímým nebo nepřímým způsobem látka, předmět nebo věc zaslány nebo podrobeny odstranění nebo využití podle příloh B a C legislativního nařízení č. 22/97;

b) ‚má v úmyslu zbavit se': vůle podrobit látky, předměty nebo věci odstranění nebo využití podle příloh B a C legislativního nařízení č. 22/97;

c) ‚požadavek zbavit se odpadů': povinnost podrobit předmět, látku nebo věc využití nebo odstranění odpadů, stanoveným ustanovením zákona nebo aktem veřejného orgánu nebo vyplývajícím ze samotné podstaty předmětu, látky nebo věci nebo z důvodu skutečnosti, že jsou uvedeny na seznamu nebezpečných odpadů v příloze D legislativního nařízení č. 22/97?

2) Je možné, aby se pojem odpadu nevztahoval na věci, látky nebo předměty, které jsou zbytky z výroby nebo spotřeby za předpokladu, že je splněna jedna z následujících podmínek:

a) že tyto zbytky mohou být nebo jsou účinně a účelně opakovaně použity v témže výrobním nebo spotřebním cyklu nebo v obdobném či jiném cyklu, aniž by byly podrobeny jakémukoliv předchozímu zpracování a aniž by poškozovaly životní prostředí;

b) že tyto zbytky mohou být nebo jsou účinně a účelně opakovaně použity v témže výrobním nebo spotřebním cyklu nebo v obdobném či jiném cyklu poté, co byly podrobeny předchozímu zpracování, aniž by však vyžadovaly jakékoliv využití jedním ze způsobů využití uvedených v příloze C legislativního nařízení č. 22/97 platného v Itálii (které provedlo znění přílohy II směrnice /EHS)?"

K předběžným otázkám

K přípustnosti

24 Italská vláda jednak tvrdí, že výklad práva Společenství, o který byl požádán Soudní dvůr, není potřebný, jelikož výkladové problémy, které evokoval předkládající soud, neexistují v italské judikatuře.

25 Italská vláda kromě toho uplatňuje, že předběžné otázky jsou nepřípustné, neboť předkládající soud ve skutečnosti navrhuje Soudnímu dvoru, aby se vyjádřil k nesplnění povinnosti vytýkanému Italské republice v rámci řízení zahájeného Komisí a evokovaného v předkládacím usnesení.

26 Oba tyto argumenty musí být odmítnuty. Je věcí pouze vnitrostátního soudce, který rozhoduje spor a který musí nést odpovědnost za přijaté soudní rozhodnutí, posoudit s ohledem na zvláštnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak i relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. V důsledku toho, jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Společenství, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout. Odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem je možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad práva Společenství nebo přezkum platnosti právní úpravy Společenství nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz zejména rozsudek ze dne 13. března 2001, PreussenElektra, C-379/98 , Recueil, s. I-2099, body 38 a 39).

27 Tak tomu nicméně není v projednávaném případě. Ze spisu jednak vyplývá, že otázky položené Soudnímu dvoru mají přímý vztah k předmětu sporu probíhajícímu před Tribunale penale di Terni. Kromě toho zahájení řízení Komisí proti Italské republice o nesplnění povinností, které pro ni vyplývají ze směrnice 75/442, nečiní v žádném případě předběžné otázky bezpředmětnými.

28 Komise ve svých písemných vyjádřeních uplatňuje, aniž by chtěla zpochybnit předložení sporu Soudnímu dvoru, že vnitrostátní soudce se nebude moci odvolávat na směrnici 75/442 pro stanovení nebo zhoršení trestní odpovědnosti A. Niselliho v případě, že Soudní dvůr zkonstatuje neslučitelnost článku 14 vládního nařízení s mocí zákona č. 138/02 s uvedenou směrnicí, která by vylučovala trestní odpovědnost dotčené osoby.

29 V tomto ohledu je třeba připomenout, že směrnice ovšem nemůže sama o sobě ukládat povinnosti jednotlivci, a není tedy možné se ni, jako takovou, vůči této osobě dovolávat (viz zejména rozsudek ze dne 14. září 2000, Collino a Chiappero, C-343/98, Recueil, s. I-6659, bod 20). Směrnice rovněž nemůže sama o sobě a nezávisle na právní úpravě členského státu přijaté k jejímu provedení stanovit nebo zhoršit trestní odpovědnost těch osob, které jednají v rozporu s jejími ustanoveními (viz zejména rozsudky ze dne 8. října 1987, Kolpinghuis Nijmegen, 80/86, Recueil, s. 3969, bod 13, a ze dne 26. září 1996, Arcaro, C-168/95, Recueil, s. I-4705, bod 37).

30 Nicméně v projednávaném případě není sporné, že v době rozhodné z hlediska skutečností, které byly podnětem k trestnímu řízení proti A. Nisellimu, tyto skutečnosti mohly případně zakládat porušení práva stíhané trestně. Za těchto podmínek není na místě zkoumat důsledky, které by pro použití směrnice 75/442 mohly vyplývat ze zásady legality trestů (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 25. června 1997, Tombesi a další, C-304/94, C-330/94, C-342/94 a C-224/95, Recueil, s. I-3561, bod 43).

31 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je tedy přípustná.

K věci samé

K první otázce

32 Svou první otázkou se předkládající soud v podstatě táže, zda výrazy „zbavit se", „má v úmyslu zbavit se" nebo „požadavek zbavit se", použité v čl. 1 prvním pododstavci písm. a) směrnice 75/442, zahrnují výlučně případy, ve kterých přímým nebo nepřímým způsobem držitel látky, předmětu nebo věci posledně uvedené zasílá nebo podrobuje odstranění nebo využití stanoveným v přílohách II A a II B této směrnice odkazem na italské právní předpisy, nebo ve kterých má úmysl nebo povinnost tak učinit danou zákonem nebo rozhodnutím orgánu veřejné správy nebo z důvodu samotné podstaty dotčené látky nebo předmětu či z důvodu jeho uvedení na seznamu nebezpečných odpadů.

33 Rozsah použití pojmu odpadu závisí na významu slovesa „zbavit se". Toto musí být vykládáno ve světle cíle směrnice 75/442, kterým je podle jejího třetího bodu odůvodnění ochrana lidského zdraví a životního prostředí před škodlivými vlivy sběru, přepravy, zpracování, skladování a skládkování odpadů, jakož i ve světle čl. 174 odst. 2 ES, který stanoví, že politika Společenství v oblasti životního prostředí je zaměřena na vysokou úroveň ochrany a je založena na zásadách obezřetnosti a prevence (viz zejména rozsudek ze dne 18. dubna 2002, Palin Granit a Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Recueil, s. I-3533, dále jen „rozsudek Palin Granit", body 22 a 23).

34 Směrnice 75/442 však neuvádí žádné určující kritérium, ze kterého by bylo možné dovodit, zda má držitel vůli zbavit se dané látky nebo předmětu. Při neexistenci ustanovení práva Společenství si členské státy mohou svobodně zvolit způsoby důkazů různých prvků vymezených ve směrnicích, které provádějí, za předpokladu, že tímto není dotčena účinnost práva Společenství (viz zejména rozsudek ze dne 15. června 2000, ARCO Chemie Nederland a další, C-418/97 a C-419/97, Recueil, s. I-4475, bod 41).

35 Podle výkladu pojmu odpadu vyloženého předkládajícím soudem je určení k odstranění a využití látky nebo předmětu posuzováno jako provedení úkonu, vyjádření úmyslu nebo povinnosti „zbavit se jej" ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce písm. a) směrnice 75/442.

36 Tím, že tento výklad definuje zbavení se látky nebo předmětu již na základě samotného provedení odstranění nebo využití uvedeného v přílohách II A a II B směrnice 75/442, činí kvalifikaci odpadu závislou na postupu, který může sám o sobě získat svou kvalifikaci jako odstranění nebo využití, jen pokud se použije na odpad. Tento výklad v důsledku toho nepřináší žádné upřesnění pojmu odpad.

37 V tomto ohledu je třeba připomenout, že okolnost, že látka je podrobena postupu uvedenému v příloze II A nebo II B směrnice 75/442, neumožňuje dojít k závěru, že se jedná o její zbavení, a mít tedy tuto látku za odpad (výše uvedený rozsudek Palin Granit, bod 27). Pokud by dotčený výklad byl použit v tom smyslu, že každá látka nebo předmět, jenž je předmětem jednoho ze druhů postupů uvedených v přílohách II A a II B směrnice 75/442, musí být kvalifikována jako odpad, vedl by k tomu, že

jako odpad by byly kvalifikovány látky nebo předměty, jež jím nejsou ve smyslu uvedené směrnice. Například podle tohoto výkladu by benzín používaný jakožto palivo vždy představoval odpad, protože by v okamžiku spálení byl podroben postupu spadajícímu do kategorie R 1 přílohy II B směrnice 75/442.

38 Především ale, pokud by výklad vyložený předkládajícím soudem byl použit v tom smyslu, že látka nebo předmět, jichž se držitel zbavuje jiným způsobem než způsoby uvedenými v přílohách II A a II B směrnice 75/442, nepředstavuje odpad, omezil by tímto také pojem odpadu, jak vyplývá z čl. 1 prvního pododstavce písm. a) uvedené směrnice. Látka nebo předmět, které nepodléhají povinnosti odstranění nebo využití a kterých se držitel zbaví obyčejným svévolným opuštěním, aniž by je podrobil odstranění nebo využití, tak nebude kvalifikována jako odpad, přestože jím ve smyslu směrnice 75/442 bude.

39 Skutečnost, že svévolné opuštění odpadu nemůže být považováno za způsob odstranění tohoto odpadu, vyplývá obzvláště z čl. 4 druhého pododstavce směrnice 75/442, podle kterého „členské státy rovněž učiní nezbytná opatření pro zákaz svévolného opuštění, nepovoleného ukládání a nekontrolovaného odstraňování odpadů". Toto ustanovení rozlišuje mezi svévolným opuštěním a odstraněním odpadu. Z toho vyplývá, že svévolné opuštění nebo odstranění předmětu nebo látky představuje dva způsoby mezi jinými, jak se zbavit odpadu ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce písm. a) směrnice 75/442.

40 Je tedy namístě odpovědět na první otázku tak, že definice odpadu daná v čl. 1 prvním pododstavci písm. a) směrnice 75/442 nemůže být vykládána tak, že

zahrnuje výlučně látky nebo předměty zaslané nebo podrobené odstranění nebo využití uvedeným v přílohách II A a II B této směrnice nebo v rovnocenných seznamech, nebo jejichž držitel má úmysl nebo povinnost je určit k odstranění nebo využití.

K druhé otázce

41 Druhou otázkou se předkládající soud v podstatě táže, zda z pojmu odpad ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce písm. a) směrnice 75/442 mohou být vyloučeny zbytky z výroby nebo spotřeby, když mohou být nebo jsou účinně a účelně opakovaně použity v témže výrobním nebo spotřebním cyklu nebo v obdobném či jiném cyklu bez podrobení předchozímu zpracování a aniž by poškozovaly životní prostředí, nebo poté, co byly podrobeny předchozímu zpracování, aniž by však vyžadovaly jakékoliv využití jedním ze způsobů využití uvedených v příloze C legislativního nařízení č. 22/97, které doslovně provedlo do vnitrostátního práva přílohu II směrnice 1442.

42 Jak zdůrazňuje italská vláda, výklad, jenž je předmětem druhé otázky, směřuje za určitých podmínek k vyloučení zbytků z výroby nebo spotřeby, jež mohou být opakovaně použity, z pojmu odpad.

43 Jak Soudní dvůr rozhodl, okolnost, že užívaná látka je zbytkem z výroby, představuje v zásadě nepřímý důkaz existence jednání, úmyslu nebo povinnosti zbavit se odpadu ve smyslu čl. 1 písm. a) směrnice 75/442 (viz výše uvedený rozsudek ARCO Chemie Nederland a další, bod 84). Stejný závěr platí pro zbytky ze spotřeby.

44 Může být nicméně připuštěna analýza, že věc, materiál nebo surovina, jež vznikají v rámci procesu výroby nebo těžby, jejichž hlavním účelem není produkce tohoto předmětu, materiálu nebo suroviny, může představovat nikoliv zbytek, ale vedlejší produkt, jehož se podnik nepřeje „zbavit se" ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce písm. a) směrnice 75/442, ale který chce využít nebo uvést na trh za podmínek pro něj výhodnějších v rámci pozdějšího procesu, bez předchozího zpracování. Takováto analýza totiž není v rozporu s cíli směrnice 75/442, protože neexistuje žádné odůvodnění pro to, aby věci, materiály nebo suroviny, které mají nezávisle na jakémkoliv zpracování hospodářsky hodnotu produktu a jako takové podléhají právní úpravě použitelné na tyto produkty, byly podrobeny ustanovením směrnice, která jsou určena ke stanovení odstranění nebo využití odpadů (viz výše uvedený rozsudek Palin Granit, body 34 a 35).

45 Nicméně s ohledem na povinnost vykládat široce pojem odpadu za účelem omezení těžkostí nebo škod inherentních jeho povaze, musí být použití této argumentace týkající se vedlejších produktů omezeno na situace, ve kterých opakované použití věci, materiálu nebo suroviny bez předchozího zpracování a za trvání výrobního procesu není pouze případnou možností, ale je určité (výše uvedený rozsudek Palin Granit, bod 36).

46 Kromě kritéria vycházejícího z toho, zda látka představuje zbytek z výroby, představuje míra pravděpodobnosti opakovaného použití této látky bez předchozího zpracování druhé kritérium relevantní pro účely posouzení, zda tato látka je, nebo není odpadem ve smyslu směrnice 75/442. Jestliže, kromě běžné možnosti opakovaného použití látky, tímto použitím může držitel ještě dosáhnout hospodářské výhody, pravděpodobnost takovéhoto opakovaného použití bude značná. Za tohoto předpokladu nemůže být již dotčená látka považována za zátěž, které by se držitel snažil „zbavit", ale za skutečný produkt (výše uvedený rozsudek Palin Granit, bod 37).

47 Z výše uvedeného vyplývá, že je s ohledem na cíle směrnice 75/442 připuštěno kvalifikovat věc, materiál nebo surovinu pocházející z procesu výroby nebo těžby, které nejsou v zásadě určeny k jejich produkci, nikoliv jako odpad, ale jako vedlejší produkt, kterého se jeho držitel nepřeje „zbavit se" ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce písm. a) této směrnice, za podmínky, že bude určitě opakovaně použit, bez předchozího zpracování a za trvání výrobního procesu (viz rozsudek ze dne 11. září 2003, AvestaPolarit Chrome, C-114/01, Recueil, s. I-8725).

48 Nicméně tato poslední analýza neplatí, pokud jde o zbytky ze spotřeby, které nemohou být považované za „vedlejší produkty" procesu výroby nebo těžby způsobilé být opakovaně použity za trvání výrobního procesu.

49 Podobná analýza nemůže být také uplatněna s ohledem na takové zbytky, které nemohou být kvalifikovány jako použité věci, podléhající určitým a srovnatelným způsobem opakovanému použití bez předchozího zpracování.

50 Podle výkladu vyplývajícího z ustanovení, jako je článek 14 vládního nařízení s mocí zákona č. 138/02, pro to, aby se zbytky z výroby nebo spotřeby vyhnuly kvalifikaci jako odpadu, by postačovalo, aby byly nebo mohly být opakovaně použity ve výrobním nebo spotřebním cyklu, buď bez předchozího zpracování a aniž by poškozovaly životní prostředí, nebo poté, co byly podrobeny předchozímu zpracování, aniž by však vyžadovaly jakékoliv využití jedním ze způsobů využití ve smyslu přílohy II B ke směrnici 75/442.

51 Takový výklad vede zjevně k vyloučení z kvalifikace jako odpadů zbytků z výroby nebo spotřeby, které přesto odpovídají definici dané čl. 1 prvním pododstavcem písm. a) směrnice 75/442.

52 V tomto ohledu, materiály, takové jako ty, o něž se jedná ve sporu v původním řízení, nejsou opakovaně používány určitým způsobem a bez předchozího zpracování za trvání téhož výrobního procesu nebo využití, ale jsou látkami nebo předměty, jichž se jejich držitel zbavuje. Podle vysvětlení podaného A. Nisellim, byly sporné materiály následně tříděny a případně podrobeny určitému zpracování a představovaly druhotnou surovinu určenou pro ocelářský průmysl. V takovémto kontextu musí být tyto materiály přesto kvalifikovány jako odpady až do chvíle, kdy budou účinně recyklovány do výrobků z oceli, to znamená až do chvíle, kdy budou představovat výrobky získané z procesu zpracování, kterému byly podrobeny. V dřívějších fázích toho procesu nemohou být totiž ještě považovány za recyklované, protože uvedený proces zpracování není skončen. Naopak s výhradou případu, ve kterém by získané výrobky byly ponechány svému osudu, nelze okamžik, ve kterém dotčené materiály ztrácejí kvalifikaci odpadu, stanovit v etapě průmyslového nebo obchodního procesu, která následuje po jejich zpracování ve výrobky z oceli, protože od tohoto okamžiku nemohou být téměř rozlišeny od jiných výrobků z oceli, které pocházejí z prvotních surovin (viz, pokud jde o zvláštní případ recyklovaných obalových odpadů, rozsudek ze dne 19. června 2003, Mayer Parry Recycling, C-444/00, Recueil, s. I-6163, body 61 až 75).

53 Je tedy třeba odpovědět na druhou otázku tak, že pojem odpadu ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce písm. a) směrnice 75/442 nelze vykládat tak, že jsou z něho vyloučeny všechny zbytky z výroby nebo spotřeby, které mohou být nebo jsou opakovaně použity ve výrobním nebo spotřebním cyklu, bez předchozího zpracování a aniž by poškozovaly životní prostředí, nebo poté, co byly podrobeny předchozímu zpracování, aniž by však vyžadovaly využití ve smyslu přílohy II B této směrnice.

K nákladům řízení

54 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

1) **Definice pojmu odpad daná v čl. 1 prvním pododstavci písm. a) směrnice Rady 75/442/EHS ze dne 15. července 1975 o odpadech, ve znění směrnice Rady 91/156/EHS ze dne 18. března 1991 a rozhodnutí Komise 96/350/ES ze dne 24. května 1996, nemůže být vykládána tak, že zahrnuje výlučně látky nebo předměty zaslané nebo podrobené odstranění nebo využití uvedeným v přílohách II A a II B této směrnice nebo v rovnocenných seznamech, nebo jejichž držitel má úmysl nebo povinnost je určit k odstranění nebo využití.**

2) **Pojem odpadu ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce písm. a) směrnice 75/442, ve znění směrnice 91/156 a rozhodnutí 96/350, nelze vykládat tak, že jsou z něho vyloučeny všechny zbytky z výroby nebo spotřeby, které mohou být nebo jsou opakovaně použity ve výrobním nebo spotřebním cyklu, bez předchozího zpracování a aniž by poškozovaly životní prostředí, nebo poté, co byly podrobeny předchozímu zpracování, aniž by však vyžadovaly využití ve smyslu přílohy II B této směrnice.**

Podpisy.